

Regionų komiteto nuomonė. Pokyčiai kaimyninėse šalyse. Europos kaimynystės politikos įgyvendinimas 2013 m.

(2015/C 019/10)

Pranešėjas	Olgierd Geblewicz (PL/EPP), Vakarų Pamario Lenkijos vaivadijos maršalka
Pamatinis dokumentas	Bendras komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pokyčiai kaimyninėse šalyse. Europos kaimynystės politikos įgyvendinimas 2013 m.“ JOIN(2014) 12 <i>final</i>

I. POLITINĖS REKOMENDACIJOS

REGIONŲ KOMITETAS

Pagrindiniai punktai

1. norėtų pabrėžti Europos kaimynystės politikos (EKP) kaip ES išorės politikos priemonės, skirtos į rytus ir pietus nuo ES esančioms šalims, svarbą siekiant glaudesnių šių šalių ir ES tarpusavio santykių;
2. pabrėžia EKP santykių išsamų ir daugiapakopį pobūdį bei politikos daugiapakopį valdymą. Atsižvelgiant į tai, reikalinga parama EKP regioniniam ir vietos matmeniui, papildančiam bendradarbiavimą nacionalinių Vyriausybių lygmeniu;
3. todėl ragina naujai paskirtą vyriausiąją įgaliotinę įtraukti ES ir EKP šalių vietos ir regionų lygmenį į tolesnę politikos plėtojimą ir glaudžiai bendradarbiauti su RK, kad EKP koncepcija, įgyvendinimas ir pritarimas jai vietose lygmeniu pagerėtų;
4. be to, pabrėžia, kad kartu su lankstesniais veiksmais reikalingas specialus, konkretiems poreikiams pritaikytas požiūris siekiant paremti demokratines permainas ir ekonomines reformas pavienėse paramą gaunančiose šalyse;
5. pabrėžia dviejų iniciatyvų – Rytų partnerystės ir Viduržemio jūros sąjungos (VJS) – svarbą. Tai EKP regioniniai matmenys ir ne tik teminiai ES politikos aspektai – jie atspindi ir ES valstybių narių užsienio politikos prioritetus centrinio, regioninio ir vietos lygmenimis;
6. ragina subnacionalinius valdymo lygmenis aktyviau ir glaudžiau dalyvauti EKP įgyvendinimo procese. Regionų komiteto įsteigtos dvi paraleliai veikiančios dialogo ir bendradarbiavimo platformos, t. y. Europos ir Viduržemio jūros šalių vietos ir regionų valdžios institucijų asamblėja (ARLEM) ir Rytų partnerystės vietos ir regionų valdžios institucijų konferencija (CORLEAP), suteikia progą plėtoti šį EKP aspektą vystant konkretų bendradarbiavimą ir tiesioginį dialogą vietos ir regionų lygmeniu;
7. palankiai vertina Europos Sąjungos pastangas remti konstitucinių ir ekonominių reformų procesus skiriant pakankamą finansinę ir techninę pagalbą EKP paramą gaunančioms šalims, tačiau šios pastangos turėtų tapti kur kas paprastesnės ir organizuotesnės. Didesnė ES parama kaimyninėms šalims galėtų priklausyti nuo pažangos konstitucinių pokyčių, demokratizacijos, teisinės valstybės principų laikymosi ir lyčių lygybės srityse. Atsižvelgiant į tragiškus pastarojo meto įvykius, šios pažangos būtina siekti dar sparčiau ir visapusiškai gerbiant žmogaus teises, o susijusios šalys turi užtikrinti visas pilietybės teises visų religinių ir etninių mažumų piliečiams;
8. atkreipia dėmesį į tai, kad regionų ir vietos lygmenims tenka labai svarbus vaidmuo tinkamai prognozuojant, planuojant, įgyvendinant ir stebint paramos programas ir priemones; taip pat teigia, kad vietos ir regionų valdžios institucijoms turėtų būti sudarytos geresnės sąlygos gauti finansavimą, o susiję mechanizmai ir procedūros – supaprastinti;

9. pabrėžia būtinybę propaguoti tvirtą ir demokratinę subnacionalinio lygmens valdymą; atkreipia dėmesį į vietos demokratijos šalyse partnerėse klausimą ir problemas, susijusias su vietos ir regionų valdžios institucijų darbu; todėl palankiai vertina decentralizaciją, pirmiausia mokesčių srityje; taip pat rekomenduoja remti iniciatyvas pagal principą „iš apačios į viršų“ ir pripažinti vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį įgyvendinant būtinas vietos reformas;

Įžanginės pastabos

10. pabrėžia, kad 2013 m. regione, kuriam skirta Europos kaimynystės politika, vyko didžiuliai pokyčiai. EKP tikslas – užmegzti ypatingus ES ir pavienių kaimyninių šalių tarpusavio santykius siekiant stiprinti saugumą, klestėjimą ir kaimynystės santykius. Kai kurie šių tikslų buvo pasiekti praėjusiais metais, tačiau buvo ir didelių nesėkmių. Visą EKP būtina kritiškai įvertinti, kad būtų galima įsitikinti, ar jos dabartinė forma yra tinkama;

11. žvelgiant iš teigiamos perspektyvos, sunkių demokratinų reformų tempas kai kuriose pietinėse kaimyninėse šalyse, pavyzdžiui, Tunise, Maroke ir tam tikru mastu Egipte, paspartėjo. Be to, 2013 m. lapkričio mėn. buvo patvirtinti du asociacijos susitarimai (įskaitant dokumentus dėl išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės) su dviem rytinėmis kaimyninėmis šalimis – Gruzija ir Moldova, o vėliau, 2014 m. – su Ukraina. Pirmų dviejų šalių pirmiau nurodytų susitarimų pasirašymas tapo ilgo derybų proceso kulminacija – buvo padėtas pagrindas rengti darbotvarkę šiuose susitarimuose nustatytiems įsipareigojimams įgyvendinti;

12. vis tik atkreipia dėmesį į tai, kad 2013 m. buvo didelių politinių sukrėtimų ir socialinių bei ekonomikos krizių daugelyje EKP šalių metai. Pavojus nacionaliniam ir regioniniam saugumui (ir pietinėse, ir rytinėse EKP šalyse) padidėjo. Sukrečiantys įvykiai Ukrainoje, pilietinis karas Sirijoje ir Izraelio ir Palestinos konflikto eskalavimas reiškia, kad nuoseklios Europos politikos, skirtos skatinti stabilumą ir kurioje yra tvirtas vietos ir regioninis matmuo, problema tampa dar didesnė;

13. ragina imtis atitinkamų veiksmų padėti vietos valdžios institucijoms spręsti humanitarinės krizės, ypač pabėgėlių, plūstančių dėl nestabilios padėties daugelyje EKP šalių, šiuo metu pirmiausia Sirijoje ir Ukrainoje, problemą. Migracijos srautams, ypač Viduržemio jūros teritorijoje, reiktų taikyti ilgalaikę ir kompleksinę perspektyvą, aktyviai dalyvaujant visoms valstybėms narėms, įskaitant vietos ir regionų valdžios institucijas, ir ne tik tas, kurios yra geografiškai susijusios. Prie ES išorės sienų esančios šalys, regionai ir vietos valdžios institucijos turėtų gauti pakankamą paramą, kad galėtų vykdyti šių sienų kontrolę ir reaguoti į ekstremalias situacijas, įskaitant pavojaus sveikatai situacijas dėl imigracijos;

14. atkreipia dėmesį į tai, kad tarp įvairių EKP šalių yra dideli skirtumai, susiję su darbotvarkėmis ir politine valia vykdyti būtinas politines, socialines ir ekonomines reformas, todėl iniciatyvos pagal EKP turėtų būti pakoreguotos pagal realų pavienių Vyriausybių norą įgyvendinti būtinus pokyčius ir sustiprinti santykius su ES bei pagal jų ryžtą skatinti reformas ir užtikrinti joms viešą paramą. Vietos ir regionų valdžios institucijoms tenka pagrindinis vaidmuo šioje srityje, tačiau dažnai jos priklauso nuo nacionalinių Vyriausybių; vis dėlto, jos turėtų būti laikomos svarbiomis partnerėmis;

15. pritaria nuomonei, kad demokratijos kūrimas šalyse partnerėse yra labai svarbus ES. Demokratizacija ir decentralizacija yra esminiai socialinio ir ekonominio vystymosi aspektai, labai svarbūs pertvarkymo procesams Rytų partnerystės ir Viduržemio jūros baseino regionuose. EKP yra puiki iniciatyva šiems procesams paremti, o CORLEAP ir ARLEM – tinkamos platformos skatinti demokratijos ir pilietinės visuomenės kūrimo procese partnerystę ir atvirumą;

16. visiškai pritaria bendrame komunikate išdėstyta minčiai, kad EKP turėtų išlikti patrauklia bendradarbiavimo iniciatyva, kuria atsižvelgiama į partnerių poreikius. ES iš tikrųjų turėtų būti strateginė EKP šalių partnerė, gerbianči jų suverenumą ir padedanti eiti ekonominio vystymosi keliu ir siekti geresnio valdymo;

17. primena, kad būsima narystė ES yra viena svarbiausių ES paskatų, kad šalys partnerės imtųsi reformų. Todėl labai svarbu, kad ši priemonė būtų taikoma tinkamai, skaidriai ir realistiškai, atsižvelgiant į tam tikros šalies konkrečią padėtį;

18. atkreipia dėmesį į vietos ir regionų valdžios institucijų vaidmenį skatinant ir formuojant demokratinį procesus. Tai strateginiai gero valdymo ir naudingo vystymosi partneriai, kurie labai svarbūs ir ES išorės politikos srityje;

19. be to, pabrėžia būtinybę įvertinti EKP įgyvendinimą ateityje, atsižvelgiant į vietos ir regionų valdžios institucijų ir jų atstovų dalyvavimo viršnacionaliniu lygmeniu mastą – šio aspekto ir trūksta svarstomame komunikate;

Visapusiški, veiksmingi ir daugiapakopiai dvišaliai santykiai

20. pabrėžia būtinybę dvišalę EKP praturtinti regioninėmis ir daugiašalėmis bendradarbiavimo iniciatyvomis, pagal kurias ES ir kaimyninės šalys, o taip pat atskiros valstybės tarpusavyje ima taikyti bendradarbiavimo rėmimo mechanizmą. Tai būtų galima pasiekti atnaujinant ir didinant bendradarbiavimo susitarimų tarp regionų ir Europos regionų tinklų tiek Europos Sąjungoje, tiek už jos ribų skaičių, atsižvelgiant į ES iniciatyvas;

21. atkreipia dėmesį į tai, kad Europos kaimynystės politika yra sąveiki iniciatyva ir kad ji būtų veiksmingai įgyvendinta reikalingas įvairių valdymo lygmenų visų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas ir bendradarbiavimas. Tik tuomet vidaus reformų norinčios EKP šalys galės veiksmingai bendradarbiauti su ES, atverdamos duris ES politinei paramai, visapusiškiems prekybos susitarimams, vizų režimo supaprastinimo priemonėms ir techninei bei finansinei pagalbai;

22. atkreipia dėmesį į tai, kad kaimyninių, reformas vykdančių ir glaudžius ryšius su ES užmezgančių šalių skirtingi požiūriai ir labai įvairūs sunkumai, su kuriais susiduria pavienės EKP šalys, reiškia, kad ES turi laikytis individualaus ir kiekvienu konkrečiu atveju specialaus požiūrio į EKP ne tik dėl geografinio matmens (pietų ir rytų), bet svarbiausia – dėl konkrečių šalių partnerių lūkesčių, galimybių ir užduočių;

23. pritaria nuomonei, kad ES turėtų investuoti į sektorines, pagal temas suskirstytas finansines priemones. Toks požiūris leidžia platesniu mastu keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir geriau apibrėžti plėtros strategijas tokiose pasirinktose pagrindinėse politikos srityse kaip viešojo administravimo pertvarkymas, fiskalinė decentralizacija ir teritorinis bendradarbiavimas;

24. norėtų pabrėžti, kaip svarbu remti pastangas, skirtas kurti tvirtesnę demokratiją ir įgyvendinti politines reformas šalyse partnerėse. Nėra jokios abejonės, kad regionuose ir regionų vykdoma kaimynystės politika gali tapti veiksminga priemone, padedančia propaguoti pagrindines Europos Sąjungos vertybes – žmogaus orumą, laisvę, demokratiją, lygybę, teisingą valstybę ir pagarbą žmogaus, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų, teisėms;

25. ragina ypatingą dėmesį skirti vietos ir regionų valdžios institucijų dalyvavimo konkrečiuose ES ir EKP šalių bendradarbiavimo projektuose svarbai ir jo naudai. Žinoma, sėkmingas politikos tikslų įgyvendinimas labai priklauso nuo regionų plėtros masto ir pavienių šalių gebėjimo veiksmingai valdyti centriniu, regionų ir vietos lygmenimis;

26. ragina Europos Komisiją ir valstybes nares atsižvelgti į RK ir jo narių rekomendacijas ir patirtį, paremiant politinių ir ekonominių permąnų procesus šalyse partnerėse ir veiksmingesnį bendradarbiavimą visais valdymo lygmenimis;

27. pabrėžia, kad svarbus yra ir atskirų valstybių užsienio politikos daugiapakopis pobūdis. Pagrindinė problema šiuo atveju yra paskatinti nacionalinio ir subnacionalinio užsienio politikos lygmenų sinergiją atskirose šalyse. Pažymėtina, kad CORLEAP ir ARLEM yra tinkamiausi forumai nustatyti poreikius ir keistis patirtimi;

Veiksminga veikla ir koordinuojamas bendradarbiavimas įvairiais valdymo lygmenimis

28. norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, turėdamos tarptautinių ryšių ir aktyviai dalyvaudamos ekonominiame gyvenime, vietos ir regionų valdžios institucijos padeda skatinti ekonominį ir socialinį vystymąsi, kuris yra vienas svarbiausių Europos integracijos tikslų. Atsižvelgiant į tai, vietos ir regionų valdžios institucijos turėtų dalyvauti EKP planavimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo procesuose, visų pirma tose srityse, kuriose jos turi tiesioginę kompetenciją ir patirtį;

29. supranta, kad institucinių ir administracinių gebėjimų kūrimas yra labai svarbus daugumai EKP šalių. Vienas svarbių šio politikos matmens aspektas – vietos ir regionų valdžios institucijos. RK ir vietos ir regionų valdžios institucijos turėtų aktyviai dalyvauti rengiant ir įgyvendinant Europos Komisijos ir valstybių narių inicijuotas išsamias institucijų kūrimo programas, skirtas paremti institucinių ir administracinių gebėjimų kūrimą Rytų partnerystės šalyse;

30. ragina vietos ir regionų valdžios institucijas, kartu su centrinėmis Vyriausybėmis, dalyvauti rengiant ir taikant asociacijos susitarimus, strateginius dokumentus ir ES ir šalių partnerių tarpusavyje suderintus veiksmų planus;

31. pabrėžia tinkamai koordinuojamų, „iš apačios į viršų“ principu parengtų iniciatyvų ir paramos ES ir EKP šalių vietos ir regionų valdžios institucijų bendradarbiavimui svarbą, taip padedant paremti vietos demokratijos ir pilietinės visuomenės struktūrų kūrimo procesą;

32. mano, kad prasminga remti tas iniciatyvas, kurios yra aktualios EKP miestams ir regionams ir kurias gali įgyvendinti subnacionalinės valdžios institucijos, pavyzdžiui, miestų partnerių bendradarbiavimas, tarpvalstybinis, kultūrinis, ekonominis ir kt. bendradarbiavimas;

33. mano, kad demokratines administracines reformas centrinės Vyriausybės lygmeniu reikėtų papildyti priemonėmis vietos ir regionų lygmeniu. Tai labai svarbu ugdant institucinius gebėjimus ir sudarant susitarimus su ES, pavyzdžiui, asociacijos sutartis, arba kuriant išsamias ir visapusiškas laisvos prekybos erdves;

34. pabrėžia, kad regioninė plėtra šalyse partnerėse turėtų būti vienas svarbiausių ES finansavimo tikslų, nustatant aiškius finansų panaudojimo kriterijus remiantis aiškiomis ir suderintomis regioninės plėtros strategijomis, konkrečiais tikslais ir rezultatais. Vietos ir regionų valdžios institucijoms ir pilietinei visuomenei turėtų būti tinkamai atstovaujama tuose organuose, kurie prižiūri tokio finansavimo panaudojimą;

35. ragina į abu EKP matmenis įtraukti mechanizmus, skatinančius tiesioginį dialogą, keitimąsi informacija ir patirties perdavimą, naudingą EKP šalių vietos ir regionų lygmeniui (pavyzdžiui, remiantis esama Vietos administravimo priemonės programa);

36. nori, kad tokios paramos priemonės kaip porinės programos ir TAIEX tarp ES ir EKP vietos ir regionų valdžios institucijų būtų naudojamos veiksmingiau siekiant padėti EKP šalims kurti veiksmingas ir modernias administracines struktūras, pavyzdžiui, skatinti glaudesnę institucijų bendradarbiavimą, kurio viena svarbiausių priemonių – valstybės narės valstybės tarnybų pareigūnų komandiravimas į EKP šalis. ES regionai, be kita ko, galėtų stiprinti savo paramą trečiosioms šalims skirtų 2014–2020 m. ES programų, pavyzdžiui, IPA II (Pasirengimo narystei pagalbos priemonė) ir programos „Horizontas 2020“ tarptautiniams santykiams skirta dalis ir ES programų, kuriose 2007–2013 m. laikotarpiu dalyvavo valstybės narės ir trečiosios šalys, pavyzdžiui, EKPP TB MED, ir pagal kurias 2014–2020 m. laikotarpiu bus toliau finansuojamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas pasinaudojant programa EKPP TB MED, potencialiems dalyviams;

Regionų komiteto vaidmens stiprinimas

37. įsitikinęs, kad aktyvesnis RK dalyvavimas teminių platformų darbe leis vietos ir regionų valdžios institucijoms pasiekti veiksmingesnių ir geresnių rezultatų. RK, dėl jo veiklos papildomojo pobūdžio ir jo paramos CORLEAP ir ARLEM priimamiems sprendimams, neabejotinai tenka svarbus vaidmuo šioje srityje;

38. pabrėžia RK įsipareigojimą konsultuoti Europos Komisiją ir jos tarnybas rengiant ES finansavimo kriterijus ir taikymo procedūras, kad būtų užtikrinta, jog tokiu finansavimu galėtų pasinaudoti Europos kaimynystės politikos šalių vietos ir regionų valdžios institucijos ir jis būtų joms naudingas. Tačiau šie kriterijai neturėtų reikšti, kad nebus reikalaujama EKP šalių vietos valdžios institucijų prisiimti didesnę organizacinę atsakomybę ir įsipareigojimus siekti rezultatų;

Tinkama komunikacija, informacijos srautas ir apsiikeitimas patirtimi

39. mano, kad ES pastangos sukurti ilgalaikes politines ir administracines struktūras turėtų apimti vietos ir regionų administracijos atstovams skirtas mokymo programas (vietose ar nuotolinio mokymosi), kad jie atnaujintų savo profesinius įgūdžius ir sugebėtų veiksmingai panaudoti finansavimą;

40. primena RK jau vykdomus projektus, skirtus stebėti ir vertinti, kaip yra decentralizuojama valdžia kaimyninėse šalyse. Šias priemones, įskaitant internetinę platformą, būtų galima naudoti ateityje ne tik kaip informacijos šaltinį, bet ir kaip pagrindą nusistatyti naujus arba keisti jau egzistuojančius prioritetus;

41. mano, kad informacija apie esamas finansavimo programas ir paraiškų ES finansavimui gauti teikimo procedūras turėtų būti teikiama visiems suinteresuotiesiems subjektams EKP šalyse. Vietos ir regionų valdžios institucijos, savo ruožtu, turėtų atitinkamiems nacionaliniams ir viršnacionaliniams partneriams pranešti apie savo mokymo poreikius ir kitas priemones, skirtas paremti „gerą valdymą“ vietos ir regionų lygmeniu. Veiksminga komunikacija ir dialogas tarp partnerių – aspektai, sustiprinantys Europos kaimynystės politiką;

42. rekomenduoja, remiantis veikiančia Info regio regioninės politikos interneto svetaine, parengti e. vadovą, skirtą EKP šalims ir esamoms finansavimo priemonėms, kurios skirtos ir yra prieinamos vietos ir regionų valdžios institucijoms EKP šalyse. Šį vadovą būtų galima naudoti teikiant vietos ir regionų valdžios institucijoms ES ir šalyse partnerėse aiškią ir aktualią informaciją;

43. galiausiai ragina Europos išorės veiksnių tarnybą (EIVT) kiekvienoje EKP šalyje ES atstovybėje skirti kontaktinius asmenis. Viena vertus, tokie kontaktiniai asmenys galėtų teikti informaciją priimančiosios šalies teritorinėms organizacijoms ir vietos ir regionų valdžios institucijoms apie planuojamas ir esamas subnacionalinio lygmens iniciatyvas, o kita vertus – galėtų perduoti RK siunčiamą informaciją EKP šalyse esantiems partneriams.

2014 m. gruodžio 3 d., Briuselis

*Regionų komiteto
Pirmininkas*

Michel LEBRUN